

16 DANA AKTIVIZMA PROTIV RODNOG NASILJA

25. novembar – 10. decembar, 2010

Profil kampanje

Šta predstavlja Kampanja 16 dana aktivizma protiv rodno nasilja?

16 Dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja je međunarodna kampanja koju je pokrenuo prvi Institut za globalno žensko liderstvo i podržao Centar za žensko globalno liderstvo 1991. godine. Učesnice/ci Kampanje obilježavaju datume između 25. novembra – Međunarodnog dana borbe protiv nasilja nad ženama i 10. decembra ' Međunarodnog dana ljudskih prava kako bi simbolično povezale/li nasilje protiv žena sa ljudskim pravima i naglasile/li da takvo nasilje predstavlja kršenje ljudskih prava. Ovaj period od 16 dana takođe naglašava druge važne datume, uključujući i 29. novembar – Međunarodni dan braniteljica ljudskih prava, 1. decembar – Svjetski dan borbe protiv AIDS-a, i 6. decembar – Godišnjicu Montrealskog masakra. (Pogledaj "Ključne datume u prilogu za više informacija.)

Kampanja 16 Dana aktivizma se obilježava od strane pojedinki, pojedinaca i grupa širom svijeta koje/i koriste okvir ljudskih prava da pozivaju na uklanjanje svih oblika nasilja protiv žena putem:

- Podizanja svijesti na lokalnom, državnom, regionalnom i međunarodnom nivou
- Jačanja lokalnih aktivnosti
- Povezivanja lokalnih i globalnih aktivnosti
- Obezbeđivanja prostora za dijalog i razmjenu strategija
- Ostvarivanja pritiska na vlade da realizuju obaveze iz lokalnih i međunarodnih pravnih instrumenata
- Deministriranja solidarnosti sa aktivistkinjama/aktivistima širom svijeta.

Šta je nasilje protiv žena?

"Nasilje protiv žena predstavlja možda najsravniji oblik kršenja ljudskih prava. I vjerovatno najviše prodiere u sve društvene tokove. Ovaj oblik nasilja ne poznaje geografske granice, kulture ili stepen bogatstva. Dok god se nastavlja ne možemo tvrditi da postizemo napredak u postizanju ravnopravnosti, razvoja i mira."

Kofi Annan, bivši Generalni sekretar Ujedinjenih nacija
"Svjet bez nasilja protiv žena"
UN Globalna video konferencija, 8. mart 1999.godine

Nasilje protiv žena predstavlja prožimajuće kršenje ljudskih prava, krizu javnog zdravlja i prepreku postizanju ravnopravnosti, razvoja, sigurnosti i mira. Termini "nasilje protiv žena" i "rodno zasnovano nasilje" se koriste da ukažu na različite oblike zlopotreba počinjenih protiv žena zasnovanih na rodnoj nejednakosti i potčinjenom položaju žena u društvu u odnosu na muškarce. 1993. godine, UN Deklaracija o eliminaciji nasilja protiv žena je definisala nasilje protiv žena kao "svaki akt rodno zasnovanog nasilja koji ima za rezultat, ili će veoma vjerovatno dovesti do fizičke, seksualne ili psihološke povrede ili patnje žena, uključujući prijetnju takvim aktima, prinudu ili samovoljno lišavanje slobode, bez obzira da li se dešava u javnom ili privatnom životu." Ova definicija uključuje nasilje koje se dešava u porodici, nasilje unutar zajednice i nasilje počinjeno ili odobravano od strane države. Oblici rodno zasnovanog nasilja uključuju, ali nisu ograničeni na, nasilje u porodici, seksualno zlostavljanje, silovanje, seksualno uznemiravanje, trgovina ženama, prisilna prostitucija i štetne tradicionalne prakse. Osim toga, višestruki i međusobno povezani identiteti žena se zasnivaju na faktorima kao što su klasa, rasa, etnička pripadnost, religija, porijeklo, seksualnost i državljanstvo. Ovi faktori mogu uticati na povećanje potčinjenosti i ranjivosti žena u odnosu na nasilje. Procjenjuje se da će jedna od tri žene širom svijeta u toku svog života biti izložena nekom od oblika rodno zasnovanog nasilja.¹

¹ Heise, L., M. Ellsberg i M. Gottemoeller. 1999. Zaustavljanje nasilja protiv žena. Populacijski izvještaji, Serija L, Br. 11. Baltimor: Džon Hopkins Univezitet, Fakultet javnog zdravlja, Populacijski informativni program.

Šta predstavlja okvir ljudskih prava?

“Pozicioniranjem ženskih problema i zahtjeva unutar paradigme ljudskih prava, postavile/li smo nepobitnu tvrdnju: da su žene ljudska bića i da, na tom osnovu mogu zahtijevati i imaju pravo na osnovna prava i slobode koje prirodno pripadaju cjelokupnom čovječanstvu.”

Florence Butegwa, “Žene 2000: Simpozijum o budućim pravcima za ženska ljudska prava”
Njujork, juni 2000. godine

Korištenje pristupa koji se zasniva na ljudskim pravima u borbi protiv nasilja nad ženama je osnovna komponenta Kampanje 16 Dana aktivizma. Aktivistkinje i aktivisti su iskoristili okvir ljudskih prava kako bi transformirale/li načini na koji se posmatra nasilje protiv žena širom svijeta. Okvir ljudskih prava se zasniva na tvrdnji da žene imaju pravo na zaštitu, promociju i ostvarenje njihovih ljudskih prava kao jedna polovina čovječanstva. Ovaj okvir pruža važan jezik i mehanizme kako bi se “definisala, analizirala i artikulirala iskustva žena vezana za kršenja ljudskih prava i zahtijevala odšteta na način koji je već prepoznat u okviru međunarodne zajednice.”² Zloupotrebe protiv žena se ne mogu više preusmjeravati na takozvanu “privatnu” sferu i zahtjeva se odgovornost od strane država da se ispune obaveze da zaštite ženska ljudska prava koje su preuzele potpisivanjem brojnih sporazuma i međunarodnih dokumenata u okviru sistema Ujedinjenih nacija. Pristup zasnovan na ljudskim pravima obezbjeđuje zajednički okvir koji udružuje žene sa različitim iskustvima da rade na širokom spektru kreativnih strategija za promjenu.

Okvir ljudskih prava se koristi od strane nevladinih organizacija na lokalnom, državnom, regionalnom i međunarodnom nivou kako bi se osnažio njihov rad protiv rodno zasnovanog nasilja. Kao strategija, okvir ljudskih prava se može opisati kroz sedam principa³:

1. **Dostojanstvo:** Srž ljudskih prava predstavlja zaštita i promocija ljudskog dostojanstva.
2. **Univerzalnost:** Univerzalna priroda ljudskih prava ne znači da ih svi ljudi doživljavaju na isti način. Univerzalnost znači da vlade i zajednice trebaju poštovati izvjesne moralne i etičke vrijednosti koje prelaze granice regiona širom svijeta.
3. **Ravnopravnost i nediskriminacija:** Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima (UDHR) i drugi dokumenti u okviru međunarodnih ljudskih prava prepoznaju jednaka prava za sve žene i muškarce, djevojčice i dječake po osnovu toga što su ljudska bića, bez obzira na ulogu ili vezu koju mogu imati. Kad nasilje protiv žena nije prepoznato kao kršenje ljudskih prava, žene se kolektivno ponižavaju kao ljudska bića i negira im se prirodno pravo kao osobama.
4. **Nedjeljivost:** Ženska prava trebaju biti tretirana kao nedjeljiv dio, uključujući politička, socijalna, ekonomska, kulturna i kolektivna prava. Ova prava ne mogu biti posmatrana po “prioritetima” ili podjeljena po “generacijama” prava, od kojih neka treba da budu ostvarena prije nego ostala.
5. **Međusobna povezanost:** Problemi u vezi sa zaštitom ljudskih prava se pojavljuju u svim oblastima života – u okviru porodice, u školi, na radnom mjestu, prilikom izbora, na sudu i sl. Kršenja ljudskih prava su međusobno povezana; gubitak ljudskog prava u jednoj oblasti može značiti gubitak ljudskog prava i u nekoj drugoj oblasti. U isto vrijeme, promocija ljudskih prava u jednoj oblasti predstavlja podršku drugim ljudskim pravima.
6. **Odgovornost vlade:** Ljudska prava nisu pokloni koji se daju na zadovoljstvo vladama. Isto tako, vlade ih ne smiju uskraćivati ili pružati nekim ljudima, a nekim ne. Kada se to desi, vlade trebaju biti pozivane na odgovornost.
7. **Privatna odgovornost:** Vlade nisu jedine koje čine kršenja ljudskih prava na štetu žena. Korporacije i pojedinci kao privatna lica se takođe trebaju pozivati na odgovornost; kulturološke prakse i društvene tradicije koje potčinjavaju žene se trebaju ispitivati.

Sporazumi i deklaracije u okviru sistema međunarodnih ljudskih prava unutar Ujedinjenih nacija koji tretiraju problem nasilja protiv žena i zahtjevaju od država da preduzmu akcije uključuju Konvenciju o eliminaciji svih oblika diskriminacije protiv žena (CEDAW, 1979), Deklaraciju o eliminaciji nasilja protiv žena (DEVAW, 1993), Pekinšku deklaraciju i Platformu za akciju (1995), Statut Međunarodnog krivičnog suda (Rimski statut, 1998), Milenijumsku deklaraciju (2000) i Rezoluciju Savjeta bezbjednosti 1325 o ženama, miru i sigurnosti (2000), između ostalih. Za više informacija o ovim i drugim dokumentima, pogledaj Bibliografiju i listu resursa.

² Bunch, Charlotte. From Mertus, J., N. Flowers i M. Dutt. 1999. *Lokalna akcija, Globalna promjena: Učenje o ljudskim pravima žena i djevojaka*. UNIFEM i Centar za žensko globalno liderstvo, strana V.

³ Iz Mertus, J., N. Flowers i M. Dutt, 1999. strane 3-4.

20 godina 16 dana

Istorijski, Kampanja 16 Dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja je koristila okvir ljudskih prava kako bi privukla pažnju na globalnom nivou na svjetski problem nasilja protiv žena. U ranom periodu pokretanja kampanje (1991-1992), 16 Dana aktivizma je pokrenula svjetsku peticiju koja je pozvala Ujedinjenje nacije da stave probleme koji se tiču ženskih ljudskih prava na program Svjetske konferencije o ljudskim pravima, koja je održana u junu 1993. godine u Beču, Austrija. Do perioda održavanja Konferencije, prikupljeno je pola miliona potpisa na 23 jezika iz 124 zemlje svijeta. Peticija je doprinijela formalnom prepoznavanju ženskih prava kao ljudskih prava i nasilja protiv žena kao kršenja ljudskih prava unutar Bečke deklaracije. Takođe, 1991. godine, Kampanja 16 dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja je bila dio uspješnih napora ostvarivanja pritiska na Ujedinjene nacije da proglase 25. novembar Međunarodnim danom borbe protiv nasilja protiv žena. Aktivistkinje i aktivisti na lokalnim, državnim i regionalnim nivoima su postigle/li uspjeh kroz aktivnosti koje su uključivale medijske kampanje, demonstracije na univerzitetima, umjetničke izložbe, lobiranje, okrugle stolove, pozorišne predstave, javne tribine i radionice. (Za više informacija o događajima koji su organizovani u okviru kampanje tokom godina širom svijeta, pogledaj Međunarodni kalendar aktivnosti od 1991. godine do 2009. godine, koji je dostupan na Internetu.)

Preko 3,400 organizacija iz 164 zemlje su učestvovala u Kampanji 16 Dana aktivizma protiv rodno zasnovanog nasilja od 1991. godine!

Every year, CWGL composes a campaign theme in consultation with women's human rights advocates worldwide and then circulates an announcement for the campaign as widely as possible. The themes over the years are as follows:

Svake godine, Centar za globalno žensko liderstvo (CWGL) predlaže temu kampanje u konsultaciji sa braniteljicama ženskih ljudskih prava širom svijeta i širi informacije o Kampanji što je više moguće. Teme Kampanje tokom proteklih godina su bile sljedeće:

- **1991/1992:** Nasilje protiv žena krši ljudska prava
- **1993:** Demokratija bez ženskih ljudskih prava . . . nije demokratija
- **1994:** Svijest, odgovornost, akcija: nasilje protiv žena krši ljudska prava
- **1995:** Beč, Kairo, Kopenhagen, Peking: dovođenje ženskih ljudskih prava kući
- **1996:** Dovođenje ženskih ljudskih prava kući: ostvarivanje naših vizija
- **1997:** Zahtijevajte ženska ljudska prava kod kuće i u svijetu
- **1998:** Izgradnja kulture poštovanja ljudskih prava
- **1999:** Ispunjavanje obećanja za slobodu od nasilja
- **2000:** Proslava 10te godišnjice Kampanje
- **2001:** Rasizam i seksizam: ne više nasilja
- **2002:** Stvaranje kulture koja kaže 'Ne' nasilju protiv žena
- **2003:** Nasilje protiv žena krši ljudska prava: Održavanje dostignuća deset godina nakon Beča (1993-2003)
- **2004/2005:** Za zdravlje žena, za zdravlje svijeta: NE VIŠE NASILJA
- **2006:** Proslava 16 godina 16 dana: unaprijedite ljudska prava ↔ zaustavite nasilje protiv žena
- **2007:** Zahtjevanje implementacije, izazivanje prepreka: zaustavite nasilje protiv žena!
- **2008:** Ljudska prava za žene ↔ Ljudska prava za sve: Obilježavanje 60-godišnjice od usvajanja Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima
- **2009:** Posveti se, djeluj, zahtjevaj – MI MOŽEMO zaustaviti nasilje nad ženama
- **2010:**

Strukture nasilja: Dfinisanje međusobne povezanosti militarizma i nasilja nad ženama

Militarizam je ideologija koja stvara kulturu straha i podržava korištenje nasilja, agresije i vojnih intervencija u cilju rješavanja sukoba i nametanja ekonomskih i političkih interesa. Radi se o psihologiji koja često ima ozbiljne posljedice po istinsku sigurnost i bezbjednost žene i društva uopšte, i postoji potreba da se adresira problem militarizma u svim našim društvima. Ratovi, unutrašnji sukobi i nasilne represije političkih i društvenih pokreta imaju naročiti i često nesreazmjeran uticaj na žene i nasilje kojem su izložene. Čak i mjesta koja nemaju iskustvo direktnog sukoba nisu izuzeta od militarizma: oni šalju vojne trupe, proizvode i prodaju oružje i investiraju sredstva u vojske drugih zemalja radije nego da podržavaju razvojne programe. Centar za globalno liderstvo žena predviđa da će tema o međusobnoj povezanosti militarizma i nasilja nad ženama biti višegodišnji projekat. Ove godine ćemo prikupljati informacije od učesnica/ka o njihovim pojedinačnim i

kolektivnim iskustvima sa militarizmom, što će nam pomoći u razvoju pro-aktivnije strategije za buduće kampanje. Molimo vas da se pridružite Centru za globalno liderstvo žena, jer radimo na podršci koordiniranoj, globalnoj, feminističkoj kritici militarizma i nasilja koje podržava. Za više informacija, molimo vas da pogledate ostale dokumente u resursnom paketu.

Centar za globalno liderstvo žena

Rutgers University, 160 Ryders Lane, New Brunswick, NJ 08901-8555 SAD
Telefon (1-732) 932-8782, Faks: (1-732) 932-1180, E-mail: 16days@cwgl.rutgers.edu
Web stranica: <http://www.cwgl.rutgers.edu/16days/home.html>

Translation provided by Aleksandra Petrić, United Women Banja Luka

<http://www.unitedwomenbl.org>

